

Stanovisko školitele
Disertační práce
obor: Historie – české dějiny

Mgr. et Mgr. Jakub Hájíček
Jiřina Popelová a moderní česká komeniologie
(FF UK v Praze, Ústav českých dějin 2015, 243 s.)

Biografie se v dnešní české historiografii stala velmi frekventovaným žánrem a několik obsáhlých monografií vyšlých v poslední době (J. Borovička, J. Goll, F. Graus, V. Chaloupecký, V. Novotný, F. Pubička či J. V. Šimák) poukazuje na možnou šíři koncipování portrétu svého „hlavního hrdiny“: tyto možnosti jdou od personalisticky pojatého životopisu po charakteristiku doby a situace nahlížené rolí a dílem zvolené osobnosti jakožto ohniska, v němž se doba a situace koncentruje a konkretizuje. J. le Goff označil biografii za nejtěžší historický žánr; k tomu dodejme, že česká historiografie (a dokonce ani literární věda!) nemá propracovanou teorii biografie. Psát biografii tedy znamená ohledávat a spolukoncipovat samotné badatelské pole biografie, nikoli jí jen používat jako nástroj interpretace působení historické osobnosti.

J. Hájíček si zvolil osobnost Jiřiny Popelové, jedné z nemnohých českých filosofek, jejíž zájmy sahaly od samotné filosofie (včetně etiky) po komeniologii a teorii historiografie (kulturních věd) a filosofii dějin. V jejím rozsáhlém díle je zároveň patrné sledování vývojových linií českého filosofického a historického myšlení ve „století extrémů“, v němž se v českých dějinách prakticky každých dvacet let odehrála výrazná či přímo podstatná změna politických poměrů. J. Hájíčka z této šíře zajímalo nejvíce téma komeniologie, což pramenilo z jeho zájmu o pedagogiku. Práce má proto i výrazný interdisciplinární charakter, koncipovaný právě jako výše zmíněný „průsečík“. Práce vychází z velmi bohatého thesauru pramenných i sekundárních informací a dovolím si konstatovat, že obsahuje řadu bystrých postřehů a komparací. Heuristická šíře sice autora někdy svedla k možná až příliš širokým průhledům, které ale nepřekračují hranice tématu. Text disertační práce prozrazuje i autorovu výraznou narativní schopnost. Práce je psána s nadhledem nad svým tématem a má také promyšlenou koncepční výstavbu. Její zpracování ostatně provázela autorova značná dílčí publikační činnost, na níž si ujasňoval své interpretace. Postup přípravy své práce pravidelně konzultoval se školitelem, přicházel s vlastními hypotézami a jejich řešeními. Ty byly pak namnoze diskutovány i na doktorandských seminářích s ostatními studenty, a to s obohacím pro všechny diskutující strany.

Hájčková disertační práce přináší portrét J. Popelové nejen jako filosofky, ale jako historické myslitelky – tedy „nepraktikující“ (ve smyslu tradiční historické metodiky) historičky, usilující o poznání teorie historické badatelské práce i hlubších rovin samotného dějinného procesu. Práci mohu proto plně doporučit k obhajobě.

prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.

Praha 16. 11. 2015